

РОЗДІЛ 4

РОБОТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ В УМОВАХ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

В.І. Білоус
м. Чернятин, Україна

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

Виведення аграрної освіти на новий якісний рівень неможливе без докорінних змін у підходах до структуризації та організації підготовки висококваліфікованих фахівців різного профілю.

Відомо, що значна кількість професій, з яких здійснюється підготовка робітничих кадрів у навчальних закладах аграрної освіти, не користується попитом на ринку праці. Це призводить до збільшення кількості потенційних претендентів із числа випускників для служби зайнятості. У зв'язку з цим, важливим є становлення змістових параметрів аграрної освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних методик навчання.

Серед предметів спеціальності важливе місце належить іноземній мові (англійській) за професійним спрямуванням. Програмою передбачено введення інноваційних аспектів щодо ефективного вивчення мови студентами 2, 3 курсів. Сюди входить модульно-рейтингова система, тестовий контроль, програмований контроль, робота з аудіо книгою, комп'ютерне навчання, навчання з алгоритмами, використання нових ТЗН та мультимедіа на заняттях з іноземної мови, використання автентичних матеріалів, використання нових методів і прийомів, інтеграція занять (н.-д.: заняття іноземної мови – заняття історії чи будь-яке інше), позакласна та гурткова робота, дистанційне навчання та ін.

Іноземна мова – це складний предмет, що вимагає особливого підходу щодо пояснення його викладачем та вивчення студентами. У коледж приходять студенти з різним рівнем знань та підготовки. Отже, велике завдання стоїть перед викладачем – навчити студента говорити, мислити, відтворювати англійською мовою прочитане, почуте, а також власні думки (це не що інше, як комунікація).

Проте, студент також має легко орієнтуватися не тільки в текстовому матеріалі загальномовного циклу, а й у спеціалізованих текстах. Навчити студентів мові з різними особливостями та рівнем підготовки дуже важко, тому викладач змушений шукати нових методик, засобів, технологій.

Навчання англійської мови (за професійним спрямуваннями) як основний компонент процесу підготовки фахівців успішний тоді, коли студентами реалізується на високому рівні активності запропонована педагогом технологія навчання, що в кінцевому результаті забезпечує якісні педагогічні показники. Отже, інноваційний підхід до вивчення студентами англійської мови в умовах формування прогресивного суспільства сприятиме підвищенню їхньої професійної компетентності на ринку праці, забезпечить якісні зміни у філософії та парадигмі аграрної освіти ХХІ століття.

Сучасні політичні та соціально-економічні реалії України у світовому співтоваристві створили сприятливі умови для вивчення іноземної мови, показали необхідність її вивчення

студентами коледжів і вузів, наповнили це навчання новим змістом. Статус іноземної мови як освітньої галузі піднято на високий рівень.

Власний досвід викладання предмету «Іноземна мова» (12 років) дозволив зробити висновок: якщо ти хочеш бути почутим студентом – тобі необхідно шукати такі засоби та методи викладання матеріалу, які б спонукали студента мислити та реалізовувати свої знання на практиці.

Вивчення іноземної мови вимагає від студентів високої самодисципліни. Викладачу відводиться місце куратора з навчального матеріалу дисципліни. Розуміючи це необхідно знайти такий «інструмент навчальної діяльності», який би допоміг реалізувати творчий потенціал і забезпечив ефективне сприйняття навчального матеріалу студентами. На нашу думку, це не що інше, як інноваційні технології, які забезпечать розвиток комунікативних здібностей студентів.

Розуміючи, що основною метою навчання іноземної мови в коледжі є розвиток комунікативних здібностей студентів, уміння використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур сучасного світу, також має приділятися велика увага розвитку комунікативної діяльності з використанням інтерактивних методів навчання.

Під час упровадження інноваційних технологій і формування комунікативних умінь необхідно виступати активним компетентним організатором навчально-комунікативної діяльності в групі (а *facilitator of learning*), активним учасником навчального процесу, експертом, дослідником, джерелом інформації та ідей, новатором у галузі навчання й оволодіння мовою. З іншого боку, такий підхід до навчання потребує відкритої атмосфери співпраці й активної участі студентів у процесі навчання.

Ключові принципи інноваційно-комунікативного навчання:

- у студентів стимулюються когнітивні процеси;
- студенти – активні учасники процесу навчання;
- студенти висловлюють свої думки, виявляють почуття, використовують свій досвід за допомогою інноваційних моделей навчання;
- студенти беруть участь у навчальному процесі, який імітує або створює реальну ситуацію;
- студенти співпрацюють, вишукуючи нові моделі навчання;
- студенти зацікавлені в навчальному матеріалі, прагнуть навчатись самостійно, порівнюють, зіставляють вивчений матеріал;
- студенти прагнуть реалізувати здобуті знання, вміння та навички на сучасному ринку праці.

З позиції інноваційно-комунікативного підходу методичний зміст заняття іноземної мови визначається за п'ятьма основними принципами:

- 1) орієнтація на особистість (індивідуалізація);
- 2) мовленнєва спрямованість;
- 3) ситуативність;
- 4) функціональність;
- 5) новизна.

1. Індивідуалізація.

Вивчення студентів групи, їхніх інтересів, характерів, стосунків. Ці знання необхідні для визначення індивідуальних можливостей студентів у організації відповідних вправ. Індивідуалізовані знання добре давати додому. У цьому випадку відбувається поєднання індивідуального навчання з груповим. Таку роботу можна використовувати як мовленнєву зарядку на занятті.

2. Мовленнєва спрямованість.

Мовленнєва спрямованість навчання обумовлює мовленнєвий характер заняття цілому, його задумку (заняття-екскурсія, заняття-дискусія, заняття-обговорення, заняття брейн-ринг), його організації, структури й виконання буде можливою лише за наявності мовленнєво-розумової активності студентів. Усі вправи мають бути не на приговорювання, а на говоріння.

3. Ситуативність.

Цей принцип вимагає, щоб усе, що вимовляється на занятті мало відношення до співрозмовників та їхніх стосунків. Саме стосунки між співрозмовниками спонукають їх до певних мовленнєвих дій.

4. Функціональність.

Функціональність означає, що будь-яка мовна форма виконує в процесі комунікації якісь мовленнєві функції, тобто використовується для висловлювання підтвердження, подиву, заперечення, сумніву, уточнення.

5. Новизна.

Новизна передбачає варіативність мовленнєвої ситуації з метою створення динамічності мовленнєвого вміння. Мовленнєвий матеріал має запам'ятовуватись студентами мимовільно у процесі виконання мовленнєво-розумових завдань.

Зміст навчальних матеріалів має бути насичений інноваціям (але не перевантажений) і викликати інтерес студентів, перш за все, своєю інформативністю.

Результатом роботи над цією проблемою є: досягнення студентами такого рівня інноваційно-комунікативної компетенції, який є достатнім для здійснення спілкування в усній та писемній формах у межах інноваційно-комунікативних сфер.

Розв'язати цю проблему неможливо традиційними методами, які не орієнтовані на активну взаємодію студента з викладачем та студентів між собою, самостійне і спільне прийняття рішень, що має бути вирішальною передумовою їхнього вміння спілкуватись іноземною мовою. Ось чому використання інновацій є не просто корисною справою, а необхідною.

Упродовж своєї педагогічної діяльності, коли глибше пізнається сутність особистості студента ми помітили, що:

- нині молодь більше спостерігає, аніж щось робить;
- викладач домінує (ми вважаємо, що бути педагогом – це талант, а талант, як гроші, – він або є, або його немає);
- більшість студентів не знають своїх прав;
- дуже часто ми не звертаємо увагу на внутрішній світ дитини, її ставлення до певних речей, певних реалій життя.

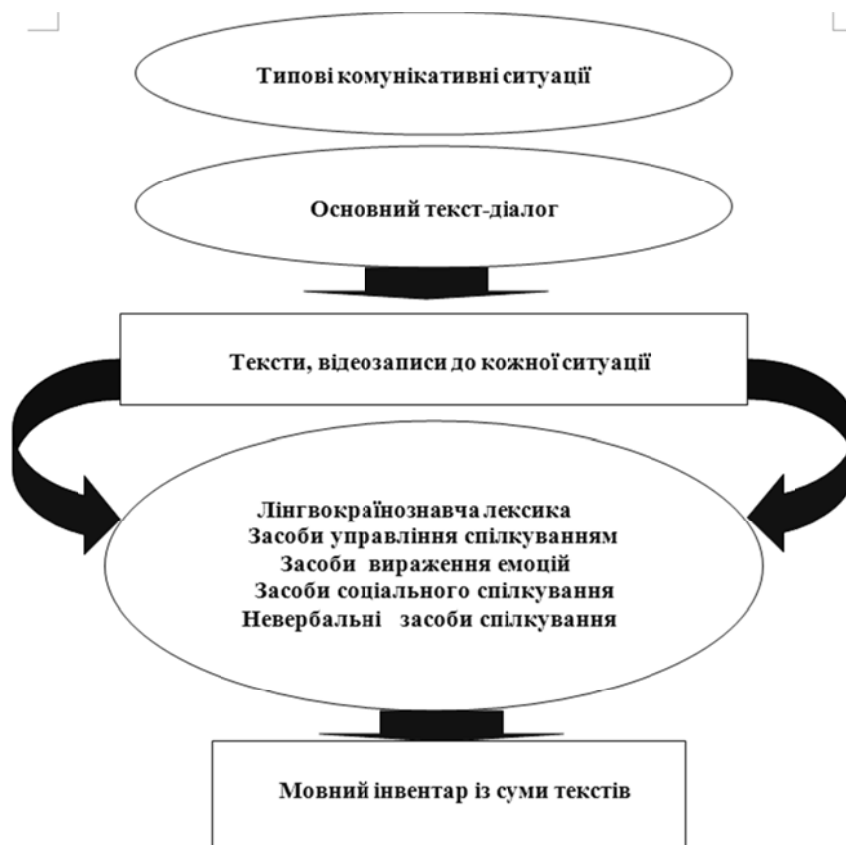
Інноваційно-комунікативний аспект навчання студентства іноземної мови – це той засіб, який допомагає формувати в молодого фахівця професійні навички навчання мови. Проблематика викладу навчального матеріалу – особистісно-зорієнтована. Тобто інноваційно-комунікативне навчання містить певні підпроблеми, які є основою загальної проблематики.

Інтенсивний курс навчання за методом активізації можливостей особистості та колективу передбачає зокрема формування вміння входити в систему міжособистісних контактів з носіями виучуваної іноземної мови і, отже, використовувати в комунікації лінгвоетнокультурний аспект усномовленнєвої діяльності. Оскільки до певного часу не було спеціального відбору одиниць лінгвоетнокультурного аспекту та їх організації в процесі навчання іноземної мови, визнаємо за потрібне впровадити інноваційні моделі навчання до вже запропонованих Г.Китайгородською, щодо селективних критеріїв відбору мовного матеріалу критерієм лінгвоетнокультурної нормованості вживання дібраних засобів спілкування та доцільності їх використання в мовленнєвому контакті.

Метою нашої діяльності було – дібрати одиниці спілкування за допомогою інноваційного індуктивно-комунікативного методу, в основу якого покладено чітке визначення соціально-комунікативної позиції тих, хто спілкується, в конкретному наборі основних тем спілкування.

Оскільки мова потрібна для спілкування в певних ситуаціях, вихідним комунікативним матеріалом були типові комунікативні ситуації (ТКС), а операційним матеріалом – тексти до кожного з них. Зважаючи на те, що початковий етап інтенсивного курсу включає дві сфери – соціокультурну та соціально-побутову, а тексти цієї тематики характеризуються комунікативно-інформаційною неоднорідністю, різноплановістю складових елементів, під

час відбору матеріалу ми виходили з того, що в ТКС комуніканти матимуть справу з прийомом і передачею інформації трьох типів – основної, додаткової та комунікативної. У зв'язку з цим можливі комунікативні ситуації були диференційовані за характером інформації, яка передбачається усномовленнєвим текстом. Послідовність відбору представлена у схемі:

Оскільки передача та прийом основної інформації залежить від знання комунікантами лінгвокраїнознавчої лексики, виділимо кілька груп такої лексики:

- 1 аббревіатури: 94, INS, JEK, WATS, MED-LERT, «the T», «the EL», BART тощо;
- 2 колоквіалізовані варіанти слів : ad, nat'l, deli, cab, telly, fridge тощо;
- 3 топоніми: Greenwich Village, Time's Square, the fifth Avenue, Brooklyn;
- 4 ергоніми: World trade Center, Lincoln Center for the Performing Art;
- 5 прагмоніми: Empire State Building, The Statue of Liberty, Rockefeller Centre.

З мовленнєвих елементів, які передають додаткову інформацію, були дібрані засоби управління спілкуванням, щоб допомогти тим, хто навчається зібратися з думками під час бесіди, заповнити паузу, яка раптово виникне, підтримати розмову, змінити тему бесіди тощо. Наприклад: Well; Well, let me see; You know...; How can I put it...; Sort of

Щодо передачі та прийому комунікативної інформації добирається матеріал за такими параметрами:

- 1) засоби вираження емоцій;
- 2) засоби соціального спілкування.

До перших належать:

- а) засоби вираження позитивних емоцій: Super! Great! Terrific! Fantastic! I'd love to;
- б) засоби вираження негативних емоцій: That's typical! What a nuisance! What a bore!
- в) індикатори сумніву: Are you sure? It's hard to believe. You are joking!
- г) індикатори подиву: Fancy that!

До засобів соціального спілкування належать:

- а) формули ввічливості: Thank you, That's nice of you, You're very kind, Sorry, I'm sorry, That's all right, Will you ...? Could you ...?;

б) індикатор формального спілкування: Nice day, isn't it? Horrible weather we're having; Excuse me, is anybody sitting here?;

в) індикатор стосунків: Sir, madam, Dr., Mr., Mrs., Miss, Pal, Chap.

Вживання цих формул зумовлено лінгвоетнокультурними нормативами, тому їх відбір та включення до інтенсивного курсу вивчення іноземної мови студентами необхідні, щоб сформувати у студентів вміння вживати їх у певних ситуаціях спілкування. Так, формула ввічливості прохання в англійській мові порівняно з українською є непрямим запитанням та імперативом з постпозиційним ускладненням: Could you possibly do it for me, please? Do you think you could do it for me? Питально-заперечна конструкція «Чи не могли б ви...?» широко вживається в українській мові при ввічливому звертанні з проханням, але її прямі англійські еквіваленти Won't you ...? Can't you...? не мають такого ступеня ввічливості і замінюються у відповідній ситуації питальною формою Could you...? Will you...? Це стосується і таких маніфестантів-кліше соціального спілкування, як подяка, комплімент, запрошення, звертання.

Під час відбору невербальних засобів спілкування спиралась на результати досліджень з цієї проблеми (Birdwhistell, Collet, Coleon, Efron, Hall, Hymes, Pease).

Оскільки до цього часу не складено опису національно зумовлених українських невербальних засобів спілкування (поз, міміки, жестів), то для визначення синонімічних і омонімічних невербальних засобів спілкування в українській і англійській лінгвоетнокультурних спільнотах варто використати відеозапис для прослуховування українцями іноземної мови її ж носіями (були запрошені американці, які провели співбесіду. Потім опрацьовувалась анкета з рядом запитань:

- На якій відстані ви звичайно спілкуєтесь з співрозмовником?
- Що означає мовчання одного із співрозмовників під час спілкування?
- Якими невербальними засобами спілкування ви даєте співрозмовнику зрозуміти, що вже час закінчувати бесіду?
- Як би ви виразили під час бесіди незадоволення чимось, але так, щоб не образити співрозмовника?

Аналіз цього анкетування допоміг визначити тотожність і відмінність невербальних засобів спілкування, які використовувались у ТКС. У результаті цього обираються ті невербальні засоби, що їх не використовують у спілкуванні ті, хто вивчає іноземну мову, і які водночас мають певний комунікативний та інформаційний статус у спілкуванні. Ці невербальні засоби спілкування об'єднані у три групи:

- 1) невербальні засоби спілкування, що супроводжують мовленнєвий контакт;
- 2) невербальні засоби, які змінюють мовленнєвий вираз;
- 3) невербальні засоби, які разом з вербальними утворюють єдиний за змістом вираз.

Відбір матеріалу проводився безпосередньо з мовленнєвого спілкування носіїв англійської мови (за допомогою аудіо запису, відеозапису, автентичних підручників, опитування інформантів). Унаслідок цього зберігався зв'язок структури та значення, форми та змісту. Загальна кількість вербальних і невербальних одиниць спілкування виявилась такою:

- 1) лінгвокраїнознавча лексика – 117 одиниць;
- 2) засоби вираження емоцій – 35 одиниць;
- 3) засоби соціального спілкування – 45 одиниць;
- 4) засоби управління спілкуванням – 50 одиниць;
- 5) невербальні засоби комунікації – 35 одиниць.

Після відбору має місце організація компонентів лінгвоетнокультурного аспекту усномовленнєвого спілкування в єдиному тексті-діалозі як репрезентанти зв'язних мовленнєвих актів різних комунікантів. В одному тексті-діалозі об'єднано одинадцять мікротем-ситуацій: «В аеропорту»,

«Знайомство», «Поговоримо про себе», «Покупки», «Розваги», «Подорож», «У ресторані, кафе», «У гостях», «У готелі», «Користування послугами зв'язку», «Подорож містом». Текст-діалог містить 25 вербальних одиниць лінгвоетнокультурного аспекту. Він є зразком для продукування нових текстів у ТКС, за допомогою яких формуються вміння

правильно використовувати компоненти лінгвоетнокультурного аспекту усно мовленнєвої діяльності студентів.

Отже, інноваційно-комунікативні процеси на заняттях з іноземної мови активізують навчальний процес, дають можливість індивідуального підходу у навчанні, розвивають мислення студентів, сприяють формуванню і розвитку їхніх творчих здібностей, а також навичок, необхідних у сучасному інформатизованому суспільстві. Викладач-дослідник має прагнути своєю працею покращувати рівень знань студентів із англійської мови, застосовуючи інноваційно-комунікативний аспект навчання та впроваджуючи нові методи та форми роботи.

Література:

1. Барменкова О.І. Використання кінофрагментів на уроках англійської мови / О.І. Барменкова // Іноземні мови. - 2005.- № 5.-С. 89-91
2. Біленька Л.Л. Використання передових комп'ютерних технологій на уроках іноземної мови. / Л.Л. Біленька // Відкритий урок. - 2009.- № 23-24.- С. 14-17
3. Дмитриева Е.И. Дидактические возможности компьютерных телекоммуникационных сетей для обучения иностранным языкам / Е.И. Дмитриева // Иностранные языки в школе. -2010.- № 2.- С. 22-27
4. Echersley С.Е. Essential English for Foreign Students. Book One. Sophia. 2007
5. Зязюн І.А. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми //Збірник наукових праць. Київ-Вінниця: Довідник. Вінниця, 2009
6. Китайгородська Г.А. Система інтенсивного навчання іноземної мови (метод активізації можливостей особистості та колективу) : дис...докт. пед.наук. – М., 2007. – С.158.
7. Скалкін В.Л. Основи навчання усного іноземного мовлення / В.Л.Скалкін. – М., 2009. –С.154.
8. Черниш В.В. Методика роботи з АН на уроках англійської мови в середніх спеціалізованих школах з поглибленим вивченням іноземної мови / В.В. Черниш // Іноземні мови. - 2010.- № 3.- С. 3.
- 9.Черниш В.В. Методика роботи з аудіокнигою на уроках англійської мови / В.В. Черниш // Іноземні мови. -2009.- № 4.- С. 3-7

УДК 377.36.123:621.27

О.І. Вітюк
м. Вінниця, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ РАДІОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Постановка проблеми. Компетентнісний підхід нині – це пріоритетна орієнтація на цілі-вектори освіти: схильність до навчання, самовизначення, самоактуалізація, соціалізація та розвиток індивідуальності. Інструментами у досягненні цих цілей виступають принципово нові освітні конструкти: компетентності, компетенції та метапрофесійні якості, що входять до складу ключових компетенцій.

Слід зазначити, що компетентнісний підхід лише доповнює ту низку освітніх інновацій і класичних підходів, що допомагають освітянам гармонійно поєднувати позитивний досвід для реалізації сучасних освітніх цілей [1, с. 2].

Реалізація компетентнісного підходу в професійній освіті сприяє досягненню її головної мети – підготовки висококваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, що вільно володіє своєю професією, орієнтований у суміжних сферах діяльності, може ефективно працювати на рівні світових стандартів, готовий до постійного професійного удосконалення, є соціально та професійно мобільним.

Якість професійної підготовки поки що не відповідає запитам сучасного ринку праці. Більшість молодших спеціалістів радіотехнічного профілю не мають необхідних знань і навичок професійної компетентності, що мають бути сформовані під час вивчення природничо-математичних дисциплін. У процесі викладання природничо-математичних